

AZ ADRIAI TENGER SYRENÁJA

A ráhangolódás Budapesten, 2021. július 11-én, vasárnap
(animato, affettuoso)

Amikor ötven évesen számba vettem a hiányaimat, három tétele volt: nem repültem, nem lovagoltam és nem láttam a tengert. 75 évesen ugyanezeket sorolhattam volna fel, de akkorra már tudtam: ha én nem, mások átélték ezeket helyettem, s nekem elég megkeresni a világhálón az erről szóló híradásokat. A lányom nem adta fel, eltökélte, hogy beteljesíti vágyaimat, amikor a pandémia közbeszólt, és lecsúsztam a felkínált lehetőségről. Márti azonban éppen olyan makacs, mint az anyukája, s most megyünk le az Adriára... Fecó eredeti ötlete az volt, hogy odafelé repüljünk, vissza meg jöjjünk lóháton, mint a kalandozó magyarok, s akkor egyszerre kipipálhatom mindhármat. Hihihhi --- jót nevettem, s maradtunk a hozzám illő megoldásnál. Autóval vágunk neki a délvidéki útnak, s ami szembejön velünk, azt megnézzük...

Ma a ráhangolódás – Fecónak köszönhetően - amerikai palacsintával vette kezdetét, s közben vázolta a tervet, a várható lehetőségeket. A 2 órás várakozás a határnál kicsit elszomorított, de hát annak is örülni kell, hogy átengednek, még eléggé befelé fordul Európa. Az utazáshoz szükséges papírokat a körzeti orvostól és a kormányablakban még Patakon beszereztük Mártival az anya-lánya hetünkön, remélem, jók lesznek, s nem állunk majd felcsigázva és leforrázva Letenyénél, vagy akárhol...

Kialakult a terv:

1. nap: Budapest-Balaton (Máriafürdő vagy Balatonfenyves) – Nagykanizsa – Letenye – Csáktornya – Zágráb – Fiume (500 km)

2. nap: Crikvenica – Vrck sziget – Fiume

3. nap: Fiume - Letenye – Balaton déli partja – Budapest – Sáropatak (750km)

A lakásban mindenütt térképek, nyitott laptopok, ötleteltünk, de hiába, csak annyit markolhatunk, ami ebbe a szűk időbe befér. A lényeg az, hogy elérjük a tengert, s a nagy vágyam végre teljesülhessen. Az ebéd alatt (zöldségleves, cukkini fasírt, zöldséges krumplival) még jöttek az ötletek, és közben úgy jól laktunk, hogy a desszertet már el is tettük délutánra, nem fért belénk. Amikor megdicsértem legkedvesebb vőmet, a kislányom megjegyezte:

- Tudom, engem ilyen különlegességekkel kényeztet mindig...

Este még kimentünk az állomásra Szabolcska elé, akinek a Balatonról haza kellett jönnie a holnap kezdődő nyári gyakorlata miatt, s míg kivittük őt Adriékhöz, Matyi telefonon bejelentkezett – teljes lett ez kör is: kisunokáim szeretete kíséri a kirándulásunkon.

*Kétkezes útirajzunk – mert ez az lesz: enyém a szöveg, Fecóé a kép, a lábjegyzet és a megformálás - címe lopott, kiindulásként jelöljük meg a forrását, hiszen délvidéki utazásunk motivációját is neki köszönhetjük. A magyar irodalom ma már mellőzött (és leegyszerűsített) alkotója volt **Zrínyi Miklós** (1620-1664), akit igazán hadvezérként és államférfiként jobban megőrzött az emlékezet, mint költőként. Ilyen igazságtalan az utókor, hiszen az a Zrínyi, aki Balassi szerelmes verseit fajtalan énekeknek tartotta – katolikusként ezt kellett gondolnia – verseiben ugyanúgy megfogalmazta szívének viharos érzelmeit. Élete fordulópontjához érkezett, amikor meghalt első felesége, Draskovits Eusebia, azaz Viola, akivel verseiben viaskodott.... E korszak lezárásaként 1652-ben Bécsben megjelentette **Az Adriai tengernek syrenája** címmel idilljeit és lírai költeményeit, valamint a Szigeti veszedelem című eposzát, melyben dédapja 1566-os hőstettét jelenítette meg úgy, hogy közben saját politikusi ars poétikáját is kinyilváníthatta. Ennek a kötetnek a címlapja ihletett meg engem: a jó széllel sikló hajó dagadó vitorláján a költő életmottója: Sors*

bona, nihil aliud (jó sors, semmi más). A hajóban egy sisakos, páncélos katona ül, kezében összecsavart papirossal, s a habokból kikelve két szirén társul szegődik hozzá. Ezek az emberestű, madárfejú lények a görög mitológia alakjai, akik bűvös-bájos énekükkel elcsábították a hajósokat. Zrínyi címlapja ma is vitára készíti az irodalmárokat, de számomra nagyon egyértelmű: a célja felé tántoríthatatlanul haladó embert, és a költészet csábító, megigéző erejét jelképezik. Ezt erősítette meg a barokk költő is:

Vitézek istene, ime a te szolgád
Nem szánta éretted világi romlását,
Vére hullásával nagy bötüket fomált
Illy subscribálással néked atta magát...
(Szigeti veszedelem)

Zrínyi Miklóst azonban nemcsak a magyar tudat őrizte meg, **Horvátország** bánjaként és főkapitányaként földjei is kitüntetett figyelemmel fordulnak feléje, ráadásként Péter nevű testvérével együtt a horvát irodalom megteremtőjeként tekintenek rá.

A **Balkán félsziget** a barbár szinonimájaként él a köztudatban, melynek észak-nyugati részén van a mai Horvát Köztársaság: közepén fut a **Dinári hegység**, ami az Alpokkal és a Kárpátokkal egyidejűleg alakult ki. Vad vidék, vonulatai főleg mészkőből állnak, ami nem tud ellenállni a korróziós folyamatoknak: porlik, karsztosodik. A zordon hegyek mellett másik különlegessége hosszú tengerpartja, s az a 1185 sziget, 2 félsziget, 2 nagy öböl, amely a 31-38 %-os sótartalmú Adriai tengert köti össze a szárazfölddel. De szárazföldi része is különleges: természetes tavakban gazdag és a Duna, Dráva, Száva, Kulpa, Mura és Neretva számtalan hegyi patakot gyűjt magába. Nem véletlen, hogy ebben a kis országban számtalan természetvédelmi terület (nemzeti park, rezervátum, védett tájegység) van, ahol nagy gonddal őrzik a természet eredeti szépségét.

Az **Adria** a Földközi-tenger része, az Appennini- és Balkán-félszigetek által határolt öble, egy 820km x160km-es medence, 132 négyzetkilométernyi vízfelülettel, ami az Otrantói-szoros révén a Jón-tengerhez kapcsolódik. A szó az etruszkok által alapított város, Hadria illir nevéből ered, ami vizet, tengert jelentett. Hat ország van a partjánál, 7 öböl és 3 félsziget tagolja partjait. Számtalan kisebb-nagyobb szigetét a Dinári-hegységből leszakadó mészkő alakította ki. Az áramlatok gyengébbek, mint a Földközi-tengeren, de erősebben hatnak az itt uralkodó szelek. Szépsége, gazdag növény- és állatvilága nemcsak az itt élők életét biztosította, ma is vonzza a kirándulókat.

Ez a terület az emberi történelem kezdete óta lakott: illir, római és bizánci fennhatóság után a **horvátok** magyarokkal csaknem egy időben hozták létre a Balkán félsziget észak-nyugati részén a királyságukat. Eredetileg a Kárpátok észak-keleti lejtőjén éltek, a VII. század végén Bizánc telepítette ide őket határőri feladatokkal. Belviszályukat kihasználva I. László magyar király 1091-ben elfoglalta a területet, magyar tartomány lett komoly autonómiával, melyet először a királyi család tagjai, később a magyar király helytartói, a bánok vezettek. A török hódítás miatt megváltozott a szerepe: a török befolyást megtartó területekből alakult ki Bosznia-Hercegovina, majd Mohács után - Ferdinánd révén - a Habsburgok kezébe került a terület. A Habsburgok szerbeket hoztak ide határőr feladatok ellátására, akik az évszázadok alatt többségbe kerültek a horvátokkal szemben, és a megosztó politika miatt szembefordultak a magyarokkal. („Fut Bécs felé Jellesics, a gyáva...”) A magyar kiegyezést követően a horvát terület egy része saját törvényhozással, társországi státussal Magyarországhoz került, Isztria, Dalmácia pedig a osztrák monarchia része lett. Később ez a vidék vált a Balkán puszkaporos hordójává, mely válságokon keresztül az első nagy világháborúhoz vezetett. Az I. világháború után a mesterségesen kialakított Szerb-horvát-szlovén királyság része, amiből Jugoszlávia lett, s a II. világháború után - Tito vezetésével - minden területet ez fogott össze. Felbomlása után, 1991-ben lett Horvátország független, melyet újabb véres háború követett, s csak 1998-ra vált szuverén állammá. 2009-től NATO tag, 2011 óta része az Európai Uniónak, és egyelőre még tartja a kuna nevű pénzét.

Kirándulásunk központi magja **Fiume** lett, ami olaszul folyót (időnként megáradó patakot) jelent. Az átlagosan 60m mélységű **Kvarner-öböl** északi oldalán fekszik, ahol a **Recsina** a tengerbe torkollik. Szomorú verset találtam erről az egyik itteni költőtől:

A csobogó patak tengerről álmodik
édesen, fecsegőn és kedvesen halad.
Még nem tudja, hogy sós vízbe iparkodik,
a háborgó tengerben kedve sem marad.

Ha tudná, idekint még büszkén nézhet szét,
még csak nem is sejtí, várja a sok szemét.
Álmodik szigetet pálmafák alatt,
helyette a tengert borítja műanyag...

(Hillai László: Kétes remény)

A város olasz neve horvátul **Rijeka**, a Tengermellék-Hegyvidék megyében. Különleges a védettsége: az Alpok és a Dinári hegység találkozására és az Adria veszi körbe és bezárja. Ez a hely bevándorlók sokaságát vonzotta az évszázadok alatt, az 1971-es – Fecó és Peti születési évében megtartott - népszámlálás adatai szerint 74 %-ban horvátok, 10 %-ban szerbek, 4,6 %-ban jugoszlávok, 1,12 %-ban bosnyákok lakják. A sokféle nemzetiség sokféle vallást is jelentett, ami a történelem egy-egy pillanatában összeütközések forrásává vált, megszentelt helyeik, templomaik pedig a város ékességei.

Viharos XX. századi történelmét jelzi, hogy anélkül, hogy területileg elmozdult volna a helyéről, országneve gyakran változott, aszerint, hogy az Osztrák-Magyar Monarchia, a Fiumei Szabad Állam, Olaszország, a Harmadik Birodalom, a Szerb-horvát-szlovén Királyság, vagy Jugoszlávia fennhatósága alá tartozott. Fénykorát az Osztrák-Magyar Monarchia idején élte, mint Magyarország legnagyobb (egyetlen) tengeri kikötője, hajóépítő központja. 1871-ig csak vitorláshajók szeltek vizeit, aztán megjelentek a gőzhajók is. 1873-tól rendezték kikötőjét, ami ma is Baross Gábor nevét viseli, és ekkor vezették le idáig a vasutat, amivel bekapcsolták az ország vérkeringésébe. A XX. század elején innen is indultak a tengerentúlra a nagy óceánjárók, melyen „kitántorgott Amerikába” a szebb jövőt várók sora. Ennek emlékét őrzi a Kivándorló Szálloda megmaradt része, ami fénykorában 800-1600 embert tudott befogadni ugyanúgy, mint az őket szállító tengerjáró nagy hajók.

Fiume Horvátország 3. legnagyobb városa, amelyben az ide zarándokoló látogatókat leszámítva kb. 130 ezer ember él. A népszámlálási adatok már nem részletezik az itteniek nemzetiségét és vallását, de a várost irányító tanácsnak van szerb és olasz tagja is, és a tanács egyik alelnöke a nemzetiségeket képviseli. Ipari és kulturális központ, Horvátország legnagyobb tengeri kikötője, és szabad kikötő a tengerrel nem rendelkező országok számára. 2020-ban Európa egyik kulturális fővárosa volt. Hát ide indultunk....

Az odaúton: július 12, hétfőn

(vivace, appassionato)

Avanti! Go! Reszkess Horvátország, jövőnk!

Elindultunk, kellemes zene szól a kocsiban. Egy darabig a Bartókon Becze Szilvi kedves hangja zsongított, majd a fél 10-es duma miatt a Klasszikra váltottunk. Az idő nem valami fényes, felhőkkel terhes az ég, de Márti megnyugtatót, kimegyünk belőle. A Petőfi hídon keresztül hagytuk el Budapestet, a Dunán áthaladva Papust köszöntöttük, lélekben itt van velünk ő is.

Rátértünk az M7-re, dimbes-dombos ez a vidék, ide is illik a Vas-megyei mondás: *vazsiaknak mindegy, lenek megy, fenek megy*.... Szeretem a pannon tájat, szívesen gyönyörködöm benne, ahányszor erre járok. Még aratatlan búzatáblák szőkeése váltakozik a zöld mindenféle variációjával, köztük nevetnek a sárga napraforgótáblák: a szemnek kellemes, a léleknek felemelő.

Fejér-Veszprém-Somogy megyéken átrohánva értük el a Balatont. Hiába élünk távol Magyarország legnagyobb természetes vizétől, szeretjük őt, s mindig megejt bennünket a varázsa... Eredeti terv szerint Fecó itt csobbant volna egyet, de a felhős időt látva letett róla. Egy röpke pihenőt azért tartottunk, majd folytattuk az utat *Földvár felé félúton*...Szántódon megemlékeztünk Csokonairól, aki itt búsongott, s felidéztem egyetemista korom nyaralztatását: Szigethy Zsuzsival itt találkoztam, hogy aztán a mai napig párhuzamosan futhasson életünk.

Földváron a kilátóban megpihentünk, a távolban nem egy, hanem több fehér vitorla, hiszen csodálatos kilátás nyílik itt a magyar tengerre. Fecó bakancslistájának része a vitorlázás, remélem, egyszer eléri, megszavazom neki... Mártinak és Fecónak Földvár azért kedves, mert cukorbeteg fiukat, a 15 éves Szabolcsot ide engedték el első zenei táborába, s hogy ne idegeskedjenek miatta, ők is kitelepültek. A stílusosan József *Atti* nevét viselő utcán lévő kilátóban megkávéztunk - én közös bécsi kirándulásunkra emlékezve melange-ot ittam! -, miközben Mártiék felidéztek emlékeiket: reggelente Fecó bement a táborba, ahol még mindenki aludt, felkeltette Szabit, hogy megszúrja magát és megreggeliztette. A napját már nem ellenőrizték, kirándultak, fürödtek, pihentek, és a végén büszkék voltak arra, hogy baj nélkül ment minden. A későbbi táborok során – nagy szívfájdalmukra, vagy Szabi öröme?! - már nem kísérgették, megbíztak benne. Nekünk a Balaton lett az előjáték az Adriához, így hát lóttünk pár szelfit a családi oldalra, Matyi azonnal reagált, már azt hitte, a tengernél vagyunk....

Alant *megy a gőzös Kanizsára*, mi is arra fordítjuk a szekerünket. (Bocsi, Fecó, nem degradálni akarom az autót, csak ez illik a nóta hangulatához...)Lelle mellett elsuhanva gondoltunk barátainkra, Zsuzsára és Bandira, akiknek csak ígéretjük a látogatásunkat, majd egyszer, máskor, ha túl lesztek a szemműtéteken, most vár bennünket a világ... Közben Fecó sort kerített *munka-és balesetvédelmi oktatásunkra*: ha az autópályán meg kellene állnunk valami miatt, a tartóban lévő narancsmellényeket fel kell vennünk...Igenis, Kapitány...

És igaza lett Mártinak, visszatért a nagy meleg, de ez a légkondis kocsiban nem izgatott bennünket... Zala megyében járunk, s mire megérkeztünk **Nagykanizsára**, már csak 26 fok lett és visszatértek a felhők. A Palatinus vendéglőben megebédeltünk. Mártiék jobban választottak, mint én: a dödöle és a pörkölt igazi ínycsengés volt, s akkora adag, hogy hátrahagyva az ízetlen spagettimet, én is jól laktam a Márti tányérjából. A jól bevált tonikos-gyömbéres kóktél után most egy parkolóban várok rájuk, míg ügyeket intéznek: boldogan emészték, s a gyermekdalt

mantrázom: ...egy tál dödöle, / ettél belőle... S amikor elindultunk, nem a kertbe menő tyúkokkal találkoztunk, hanem varjakkal: egész sereg legelt itt az út mellett, fekete volt tőlük a föld... Nagykanizsa rózsardővel búcsúzott tőlünk, sokat nem láttunk belőle, de mert Váradi Nóri kedves helye volt egykoron, hátha egyszer célállomásként ide is eljutunk. Becsehely, Sorvás, Szövétnek: még a nevüket sem hallottam... lenne mit felfedezni. Most már arccal a a határ felé fordultunk, remélem, átengednek (gyorsan), s nem kell órákig várniuk.

LETENYE – 12 óra 49 perckor ide érkezünk... az M7-es út vége, „legittén átkelünk...” Optimistán beálltunk egy sor végére, pesszimistán felkészültünk a hosszas várakozásra... és 20 perc múlva **GORICA** - n járunk... Ez már Horvátország, amit stílusosan családom Horváth-feléval fedezek fel. Már a Murán is túl vagyunk, de én még mindig azon morfondírozok, hogy milyen gyorsan átslisszoltunk a magyar - horvát határon. Csak a személyi igazolványunkra vetett egy pillantást egy hölgy, semmi másra nem volt szükség, s most már meg sem állunk a Zrínyiek fészkeig, Cakovecig... Fecő a messzi távolban már észlelt egy tornyot, de az még nem a mi úti célunk volt.

Csáktornya a horvát-magyar főúri család, a Zrínyiek ősi székhelye, várát a Hahót nemzetségbeli Csák Demeter emeltette. Első formájában egy árokkal körülvett lakótorony, síkvidéki mocsárvár lehetett. 1546 után került a későbbi szigetvári hős, Zrínyi Miklós kezébe. A törökökkel hadakozó Zrínyiek sokszög alakúra bővítették, és olasz bástyákkal erősítették meg. A reneszánsz várkastélyban főúri pompában éltek, miközben birtokaik védelmében naponta harcra kényszerültek. A harcban edzett és művelt dedunokát, a második Zrínyi Miklóst – szülei halála miatt – gyámok nevelték, majd Pázmány Péter egyengette útját a grazi, bécsi és nagyszombati egyetemekre küldve. A Habsburg hűségű főúr a császár mellett kitüntette magát a 30-éves háborúban, és sikeres törökverő volt, aminek elismeréseként horvát bánná nevezték ki. De az elsők között ismerte fel a császári udvar álnok politikáját és új utakat keresett tolla és karddal egyaránt. Eposzában (Szigeti veszedelem), röpiratában (Az török áfium ellen való orvosság) és hadtörténeti munkáiban (Tábori kis tracta, Vitéz hadnagy, Mátyás király életéről való elmélkedés) szorgalmazta a nemzeti hadsereg megeremelését. Csáktornyán írta meg egyetlen tél alatt a Szigeti veszedelem című barokk eposzát, amelyben dedapja példájával arra figyelmeztetett, hogy a magyarok képesek egyedül is megbirkózni a gyengülő törökökkel. Ha mindezt az osztrákok teszik, itt felejtik magukat.... Rebéllis gondolatai miatt ekkor már igyekeztek távol tartani a döntést hozó szerepektől, az 1655-ös nádorválasztáson sem őt, hanem Wesselényit támogatták. Amikor a török hódoltság területén, a Mura és a Dráva szigetén felépítette Új Zrínyivárat, és onnan kicsapva újabb területeket foglalt vissza, az udvar nem örült győzelmének, az elfoglalt területek visszaadására kényszerítette. Várát átvették tőle, fő riválisa, Montecuccoli a törökökkel leromboltatta azt. Európa „Magyar Marsként” tartotta számon, elhalmozták kitüntetésekkel és elismerésekkel, de a diadalmas csatákat itthon a szégyentelen vasvári béke követte, ami visszaállította a törökökkel az eredeti status quot. Amikor a Csáktornya környéki erdőben vadászbaleset érte 1664-ben, sokan gondoltak politikai gyilkosságra. Egy különleges élet szakadt meg abban a pillanatban, hozzá nem illő módon. Löbl Máriaival történt második házasságából négy gyermeke született, akik közül csak Adám élte meg a felnőttkort. Apja halála után szigorú őrizet alatt tartották, de Zrínyihez méltóan törökverő vitézként halt meg.

Zrínyi Miklós halála után testvére, Zrínyi Péter - aki a családi osztozkodásban a tenger melléki részeket örökölte - lett a horvát bán, és a Frangepánokkal együtt ő már ténylegesen bekapcsolódott a Wesselényi-féle Habsburg-ellenes összeesküvésbe. Lánya, Ilona és I. Rákóczi Ferenc kézfogóján Sárospatakon a sub rosa sarokbástyában folyó tárgyalásokon kötelezte el magát. Ám 1671-ben túszként Bécsben tartott fiával törbe csalták: I. Lipóthoz hívták, hogy tisztázza magát. Frangepán Ferencsel együtt még Bécsúj helyben lefogták, Csáktornyát a császári csapatok feldúlták, feleségét, Frangepán Katalint és lányát elüldözték, János fiát börtönbe vetették, aki ott megőrült, és halálával magja szakadt ennek a neves családnak. Másik lánya, Ilona ekkor már Sárospatakon élt I. Rákóczi Ferenc feleségeként, akit édesanyja, Báthori Zsófia a Rákóczi vagyonnal kiváltott a halálból, de Zrínyi Pétert, Nádasdy Ferencet és Frangepán Ferencet 1672-ben fej-és jószágvesztésre ítélték: Bécsúj helyben gyorsan lefejezték, hogy példát statuáljanak.

Kicsit sokat elmélkedtem róluk, de megérdemlik! A két Zrínyi fiú részese a magyar történelemnek, s útjuk eltért egymástól akkor, amikor megosztották birtokaikon: Péter a tenger melléken horvátabb lett, mint Miklós. Haragudott is a testvére, amiért magyarul írta műveit, bátyja halála után le is fordította a Szigeti veszedelmet horvát nyelvre. De mivel nem volt olyan költői tehetsége, mint a bátyjának, műve verstanilag nem tudta követni a mintát, csak körülíró átdolgozás lett az eposzból. De a horvátok nemzeti kultúrájának mindketten részesei, miközben a magyar történelem jeles alakjai is. Akkoriban ez így ment, mert a tettek számítottak.

A mai **CSÁKTORNYA** egy erődítményszerű kastély a település közepén, aminek belső várudvarát rohamoztuk meg először. Az itt álló két épület közül a patinásabb előtt áll az a szoborcsoport, ami Zrínyi Péter és Frangepán Ferenc búcsúját ábrázolja Frangepán Katalintól. A várarok és cölöphíd mára eltűnt, csak egy kis kőhíd emlékeztet rá. Az eredeti reneszánsz palotából barokk palotát formáltak a későbbi tulajdonosok, de a monumentális téglafalak a belső udvarban felidézik a múltat. A város közepén áll a vár, egy hatalmas – öreg és fiatal fákkal teli - park veszi körbe, és része az itteni mindennapi életnek, a régi palota árkádos bejárata vezet az palotában lévő Muraközi Múzeumba. Külső bejáratánál egy hatalmas sasos szobor van Zrínyi bánról, a horvátok nemzeti hősről és a parkban elszórva a további tulajdokról. Nyugodalmas hely a *Zrinski-park* a város közepén. Egy kis bár asztalánál ülünk – a folyóügyeket így lehet gyorsan elintézni – az időtlenség vesz bennünket körbe, meg a nagy meleg... Velünk szemben egy kisebb barokk kastély, már kívül áll a váron, vajon mi célt szolgált *anno* és most? Körbesétáltunk a parkot, megcsodáltuk az ősrég fákat - az egyiknek már csak a hatalmas gyökere mutatta nagyságát – és a mindennapi élet itteni lenyomatait: a testvérvárosokat összegző modern formát.

Újra úton vagyunk, átkelünk megint a Dráván, visszatértünk a következő úti célunkig elvivő autópályára. Márti kényelmessé tette az utazásomat: feltett lábakkal, fejem alatt párnával fekszem a kocsis hátsó ülésén és a Zrínyiekről

elmélkedem: mi minden lehetett volna, ha...Persze ez nagyon történelmietlen kérdésfelvetés, szégyellem is történelem szakosként, de bizony így emberi, nem térhetek ki előle.

Körülöttünk magasodik már az Alpok déli része, az ún. *Dinári Alpok*. Ezek a hegyek nem olyanok, mint a Kárpátok: nem sugallják a vágyat, hogy menj fel a tetőre.... Csak felnézek rájuk, mert zordonok és gyönyörűek. Az eredeti terv szerint Zágráb lett volna a következő megálló, de elhagytuk, hogy időben odaérhessünk a szállásunk kulcsáért, majd visszafelé fedezzük fel a horvát fővárost. Alagutakon keresztül vezet az út, s amikor kiérünk belőlük, körbevesznek a hegyek. Még nem magasak, ezek csak a szelídebb előhegyek, de így is impozánsak. Ahol a Kárpátokban csak juhok legelnek, itt házak vannak, mert az itteniek csak a magasban terjeszkednek. Vajon milyen lehet az élet abban a magasságban?! Ülő helyzetbe tornáztam magam, annyira lenyűgöző a kinti látvány, nem akarom egyetlen centijét sem elmulasztani! A tengerszinthez képest csak 250 m magasban vagyunk, a fülem mégis bedugult. A csúcsokat még a lombos erdők uralkják, de itt-ott feltűnnek a fenyők is. Nemcsak házak, kis templom és temető is van a hegyoldalban, s a völgyekben falvacskák, emeletes házakkal... A települések megbújnak az erdőkben, és éppen olyan közel vannak egymáshoz, mint a Balaton partiak. Egy-két katolikus templomot látok a távolban, nem csoda, hiszen a horvátok a magyarokkal egy időben vették fel a kereszténységet és Rómához csatlakoztak. Ha nem egybefüggők a házak, akkor is emeletesek, de távol egymástól: hát itt nem szaladhatsz át könnyedén kölcsönkérni gyufát, vagy valamit, a szomszédolás komoly túrát jelenthet.

Átléptünk a Száván, kisebb, mint a Bodrog. Ezek az *ikonikus folyók* (Duna, Tisza, Dráva, Száva) kevésbé ismert tagjai, a Délvidékre eljutva végre megláthattam őket... (Tanítás közben hányszor felskicceltem őket a táblai vaktérképre, a Kárpát medencének a folyók a legstabilabb útjelzői...) Újabb alagúton jöttünk át, s bár mindegyiknek neve van, de olyan gyorsan suhanunk, nincs időm kibetűzni az ismeretlen neveket. Olyan ez a vidék, mint ahogyan az alpesi tájat én elképzelem. Viadukt íveli át a völgyet, előttük pedig három sorban a hegyek fekszenek. Az út mellett kihérszik a mézsköszikla, melybe az utat vágják, de a fák azok oldalán, tetején is otthonosak. Most felfelé vezet az utunk, a 250 métertől majd 850 méterig jutunk fel. A lombosokat felváltják a fenyvesek, s a vashálókkel megzabolázott sziklák jelzik, nem lehetett egyszerű ezeknek az utaknak a megépítése. Újabb alagút, Márta örömmel konstata, hogy a végén tényleg ott van a fény... Sípályák és felvonók mellett suhanunk el, de van, hogy csak *a levágott sarju rendek / „hevernek* és figyelnek bennünket. Lefelé ugyanilyen izgalmas az út: a fenyvesek méregzöldek, amikor átadják helyüket a színesebb lombos erdőknek, amelyekben – remélem - még a *víg kakukk madár* is énekel... Izgalmas volt az átkelés a hegyen, de még nincs vége, újra felmegyünk 900 méterre, az alpesi táj átváltozik, alagútból alagútba, viaduktról viaduktra vezet az utunk, a látvány lenyűgöző, mert a következő hegy mindig előttünk magasodik. Aztán hirtelen egy varázslatos völgybe jutunk, ahol egy pillanatra felénk integet a tenger...De hogy teljes szépségében megcsodálhassuk, még sok hegyet kell legyőznünk, utolsó egy ikercsúcs – Fecó szerint wifi, vagy hifi, de a bedugult fülemmel nem értettem pontosan – zord és nagy, és látványosan zöld, mert a természet nem pazarol. Végére értünk az autópályának, be vagyunk szorítva a hegyek közé, amikor egyszer csak szétnyílnak és ott van **A TENGER** és **Rijeka**. Ez csak egy villanásnyi köszöntő volt, még jó néhány alagút várt ránk: le kell mennünk a tengerszintre, míg teljes színpompájában elénk tárulhat ez a gyönyörűség. Feledhetetlen, varázslatos út volt, köszönöm Márta és Fecó, hogy ezt megélhettem!

Kedves Croatia, megérkeztünk **FIUME**-be, amiről hetek óta álmodoztam. Csodálatos kis hegyi utcákon jutottunk le a tengerpartra, megkerestük a találkozási pontunkat, ahol a szállásunk kulcsát átvehettük. És a tengerrel is megtörtént az első találkozás, bár itt a *Hosszú mólónál* kövek közé van szorítva, de vidáman locsogott, ahogy az ott kikötött hajóknak és a támfalnak ütődtek a hullámok: a halak vígan ugráltak, s felettünk a sirályok rikoltoztak. Megéreztem a víz sajátos illatát, mozgását, hát itt vagyok, ez a tenger. A visszaverődő fényben nem tudtam megállapítani a színét, de sebj, itt leszünk holnap is... Visszatértünk a hegyre, már a szállásunk teraszán szemezek a hatalmas vízzel. Innen fentről tökéletes látványt nyújt az öböl: flörtölünk, kóstolgatjuk egymást, hogy aztán holnap sor kerülhessen az egyesülésre. Bennem ez a vágy nagyon régi: 17 éves korom óta izgatja a fantáziámat, amikor Váci Mihály az író-olvasó találkozón feltette a kérdést: *Mondd kedvesen, milyen a tenger...* Át akartam élni azt a *parttalan zokogást*, amiről versében beszélt, s most íme, itt vagyok. A távolban hajók – vitorlások, motorosok és evezősök - jönnek-mennek, illenek Juhász Gyula sorai mostani helyzetemre: *Szabad hajók a távoli óceánon, / Köszöntelek boldog, szabad hajók. / A ti világotok az én világom....* Bár előttem van az erkély rácsa, rendszeren bedagadt a lábam is, mégsem érzem magamat rabnak, mint ő, hiszen végre - 60 év elmúltával - eljutottam ide!

A szállásuk egyébként pazar, osztályon felüli a három szobás, erkélyes apartman a 9 emeletes házak egyikében - elfogadható árfekvésben. A hegyoldalban szemben vagyunk az öböllel, két oldalt a hegyek már sötétkékek, s a pára ott lebeg a víz felett. Reggeltől napestig páholyból nézhetjük az öböl történéseit. Láttunk egy baráti társaságot sárkányhajózni, néhányan motorcsónakkal jöttek-mentek, s a hátsó szoba ablakából az első pálmafát is felfedeztem. Felettünk a sirályok és a galambok felváltva rikoltoznak, előttünk egy sportpálya, ahol a gyerekek szorgalmasan fociznak és egy-egy futó férfi, pletykázó anyuka is megjelenik rajta. A tenger színe most szürke, világosabb és sötétebb foltokkal, az iztriai felsziget pedig lassan homályba borul. Az erkélyen vacsiztunk, kínai tésztalevest ettem, a fiam kedvencét, s végén a hely üdvözlésére a vömmel megittunk egy-egy pohár Karlovácko-t, itteni sört, kislányom annak (vagy másnak) gyümölcsös változatát kortyolgatta. Fecó a családi üzenőfalra feltett néhány képet, kis magyarázó szöveggel, majd ezeket is ide fogjuk másolni, ezekkel a bölcsész locsogás nélküli összefoglalásokkal és a fotókkal kétkézessé válik útleírásunk: örülök, hogy legkedvesebb vömmel ezt megélhettem.... Szép volt a mai nap, még ha fárasztó is, s jó ez a nagy nyugalom, ami körbevesz itt bennünket. Éjszaka is kisurrantam, hogy lássam az itteni csodát: az öbölbejárat mindkét oldalon ki volt világítva, s a mólón is ragyogott egy irányfény, hogy segítsen annak, aki éjszaka érkezne a tenger felől.

Az egyesülés: Fiume, július 13-án, kedden

(morendo, poco a poco)

Ria barátnóm ma 75 éves, elsőként őt köszöntöttem egy sms-sel. Közben Peti fiamra gondoltam, aki otthon megkezdte a táborát, vajon hogy boldogul a legőemberkéivel? Természetesen az erkélyen ülök, folytatom flörtömet a tengerrel. Egy hatalmas tengerjáró hajó nagy méltósággal most úszott be az öbölbe, ilyen távolságból is impozáns a látvány. Ébredezik kis csapatunk, reggelizés és tervcsinálás az első közös program. Délelőtt az isztriai félszigetet járjuk körbe, annak nyugati részén átnézünk az olasz partokra, majd a rovignói strand szikláin között megtörténik az áhított testközeli találkozás a tengerrel. Közben elteltünk Fecó szendvicseivel, és az ismeretlen háziak zöldteájával, aztán közös szertartásként ki-ki bekapdosta gyógyszereit, vitaminjait. Az öbölbe már hazaérkeztek a halászhajók a friss zsákmánnyal, s a lehorgonyzott nagy tengerjáró mögött egy kisebb hajó is feltűnt. Ennél azért nagyobb forgalomra számítottam, gondolom, a pandémia ennek is betett. Tegnap a mólónál már megszemléltük a pihenő hajókat, de ez a mozgás sokkal izgalmasabb. Egy jó kis látcső azért elkelne most, bár a megújult sasszemem így is jól működik. Míg a többiek készülődnek, elrakodom a reggeli nyomokat, nem akarok here lenni, bár be kell vallanom, élvezem, hogy nem kell semmiről gondoskodnom, gyermekeim nagy összhangban működnek és kényeztetnek...

Elindultunk az **Isztriai félszigetre**, oda, ahol Sándor Mátyást megmentette a rovignói halász...Modern és régi épületek között kanyargunk Fiumében. A város felfelé terjeszkedik, hiszen be van szorítva a tenger és a hegyek közé. Egy abszolút modern templom mellett húztunk el, s közelről csodálhatjuk az itteni építkezéseket. Visszapillantunk persze az időközönként elővillanó távoli tengerre, ez nélkülözhetetlen eleme az itteni látképnek. Innen nézve gyönyörű Fiume, s a félsziget is. Sok tábla figyelmeztet, hogy vadjárta területen vagyunk, de a dinamikus épülő utak egyre jobban szűkítik területüket. Az Ucka névre keresztelt naturparkban az autópályára való bejelentkezés után egy 5 km-es alagútba jutottunk, ilyen hosszan még nem jártunk a hegy gyomrában. – Márti szerint milyen ügyesek a horvátok: kitalálták a fedett autópályát. A félszigeten is nagy építkezések folynak, az autópályát szélesítik, és hatalmas munkagépekkel stabilizálják a mellette lévő hegyoldalakat, hogy ne omoljanak rá az útra.

A tengerszinthez viszonyítva 430 m magasán vagyunk, 10 órakor már 27 fok van, amikor egy gyönyörű viadukton megyünk keresztül. Bár a hegytető kopasz, az oldalán megélnek a fák, s nemcsak szénát kaszálnak, levágott búzatábla is jelzi, hogy minden négyzetmétert kihasználnak, ahogyan csak lehet. Itt már két kis falu is van egymás mellett az út mentén, akinek kedve van, ide visszavonulhat a civilizáció nyüzsgése elől, de önellátásra kell berendezkednie. A hegytetőn egész települések, a templom sárga színével kikacsint az itt közlekedőkre, és olyan összhangban van ez az egész. Az úton használt 100 km-es sebességet itt is tartja Fecó, ugyanolyan kiépített világ ez is, mint amilyenek eddig jártunk. Ezen csak én csodálkozom, mert *anno domini*... Oláh Tibor bácsitól azt tanultam földrajz órán, hogy az isztriai félszigeten csak kecskék és sziklák vannak... Véget ért az autópálya, Fecó fizetett és igazi úriemberként szívélyes jó napot köszönt el, természetesen ékes horvát nyelven, ha egyszer Horvátnak született...

Rovignó a célállomásunk, megérkeztünk. Az olasz félsziget közelsége miatt mindenütt kétnyelvűek a táblák, meg aztán a terület is oda-vissza vándorolt az évszázadok alatt az egyes országok között, ez nemcsak közép-európai sajátosság. Az út ciprusokkal, olajbogyó ültetvényekkel, pálmafákkal, virágzó leanderekkel és magnóliákkal szegélyezett, benne vagyunk a mediterrán világban, és előttünk a tenger most csodálatos kék színben játszik. Ám az idő közben elromlott. Elkezdett az eső esni, fújt a szél, hideg lett. Hát a sziklás strandot meg sem kerestük, fürdésről szó sem lehetett, de azért ücsörögtünk egy kicsit a parton, hallgattuk a tenger locsogását, akiben itt láttunk először hulladékokat. Ezen a parton nagyon nagy volt a forgalom, sok kis hajó pihent kikötve, s egy nagyon hajókázni is lehetett (volna). Terveink szerint valami itteni kolostort is meg akartunk nézni, de kiderült, kocsival nem mehetünk a közelébe, így hát letettünk róla, az eső minden kedvet kiölt belőlünk. Átnéztünk Velencére és Riminire, és bánatunkban az egyik fedett helyen ettünk egy fagyikelyhet, nyilvános vécék hiányában itt eresztettük le/ki a fáradt gőzt, és hazaindultunk a szállásunkra, kissé nyomott kedéllyel, hogy így félbevágódott a tervünk.

De ha már ott jártunk, menet közben megnéztük **Opatiját**. Az utunk majdnem a tengerbe vezetett, de Fecó ügyesen váltott, s rátalált egy öreg fákkal díszített kedves utcára, amin különleges villák bújtak meg. Erről a helyszínről nem tudok semmit, de majd otthon a látvány mögé felsorakoztatom a tudást...

*De lüke vagyok, hiszen ez **Abbázia**, a Monarchia leghíresebb üdülője, ahova egykor villamos vezetett ki Fiuméből! A babérfákkal körbevett, festői sziklás tengerparttal rendelkező helység ma is népszerű, de a névadó kolostor már nincs meg, csak az általunk is érzékelt patinás épületek maradtak meg a múltból. Ha kimentünk volna a tengerig, láhattuk volna a jelképét is, a Leányt sirályokkal, és ha lett volna erőnk bolyongani, sok parkja mellett ráakadtunk volna különleges botanikus kertjére is, ahol a hely növényeit vehettük volna számba. No, majd legközelebb! Mi nem igazán kerestük ezen a kiránduláson a magyar múlt emlékeit, beértük azzal, hogy első nap, amikor a folyóügyeket oldottuk, Baross Gábor emléktáblájával találkoztunk. A háziak a vendégeik számára könyveket is hagytak, az egyik horvát nyelvű enciklopédia összegezte Európa kulturális hagyatékát, s abban Bartókon kívül más magyar nem volt. Más szemüvegen nézik a világot, mint mi, de ettől függetlenül büszkék lehetünk azokra, amikre kell, de kirándulásunk nem a nosztalgia jegyében fogant....*

Fiumébe a híres hajóépítő dokkok mellett értük be, s megálltunk az egyik kilátónál, hogy megcsodáljuk, amint egy hatalmas tartályhajó úszik be az öbölbe. Itt már csak 70 m magasban voltunk, de jó rálátással a városra. Elfogyasztottuk a felkockázott gyümölcskocktélunkat (barack, alma, banán), és hazamentünk megebédelni. Húslevesen kívül nem kívántam egyebet, és lefeküdtem egy kicsit, eddig tartott az eröm?! - vagy az időváltás volt rám ilyen lehengerlő hatással?! Gyermekeim megértése azért jól esett, és egy órányi pihenés után teljesen feléledtem, mint a tők... amiről nem tudom, hogy az őshonos-e ezen a vidéken?!

Bár nem volt nagy meleg, elindultunk strandolni **Crikvenitábe**, *a dalmát tengerpart Riviérájának egyik részére. Ez a kverneri tengermellék egyik legszebb üdülőhelye, enyhe mediterrán éghajlata népszerűvé teszi ma is.* A parton sokan nyüzsögtek, de nem értünk egybe, a merészebben egy motorcsónak segítségével a magasba emelkedhettek. Mire megérkeztünk, az eső is csapkodott, de vízszintomat legyőzve végre megtörtént az áhított találkozás. Volt vízipapucsom is, - nagy szükség is volt rá: a kavicsokon enélkül nehéz lett volna a menetelés - sőt: a parton felállíthattuk volna a nap elleni védősátrat is, amit erre az alkalomra kimondottan nekem vettek gyermekeim. Szemerélt az eső, hideg volt a víz, s eleinte félttem bemenni, de Márti és Fecó beédesgettek derékig. Nem mehettem haza úgy az Adriáról, hogy ne próbáljam ki a sós víz páratlan érzését! Ahogyan azt Fecó tudományosan elmagyarázta, nem tudom pontosan visszaadni, de most már tudom: van íze, illata, mozgása, hangja, ezeryi színe. **Hát ilyen a tenger!**

Egyik tulajdonsága sem állandó, a szín a szürke és a kék között ezeryi árnyalattal változik, úgy ahogyan a kedve tartja. Nem véletlen, hogy a La Mare-ként, azaz *nőként* emlegeti Hemingway, igen, a tenger valódi szeszélyes hölgy, ezer arccal. Örülök a találkozásnak... Hiányérzetem csak azért van, mert ficáncoló hullámok nem mosták a homokos fővenyt, nem áradt-apadt a hatalmas víz a szemem láttára. Ám ez a látvány mégis megnyugtató, mert *a tenger a partot / nyaldossa csak, túl nem lépheti, de / tenger nélkül sivatag a part...* (Bessenyei Nóra). És erre a rövid időre mégis *az Adriai tenger syrenája* lehettem, bár fordítottan: engem bűvölt el a tenger énekével, s nem én őt... Ráadásként a strandhoz vezető út szépségét is megkaptam, amiben összegezve benne volt a tenger és a hegyek találkozásának és a mediterrán világnak minden különlegessége...

Most itthon várok a vacsorára, majd lefürdök és elteszem magam. Érzem, hogy kellemesen elfáradtam, egy hetet ilyen tempóval már nem bírnék, ez a három nap ideális intervallum. Az, hogy ma délben majdnem *kifeküdtem*, jelzi: öregesen kell kirándulni... Persze én így is büszke vagyok magamra, mert – el kell ismernem – *birodalmi lépegetőként* történő fizikai felkészülésem ellenére sem vagyok nagy formában: ha Mártiéknem támogattak volna, nem jött volna össze ez az élmény... Holnap reggel meg hazaindulunk. Útközben betekintünk Zágrábba, aztán valahol a Balaton partján megebédelünk, s Pestig meg sem állunk. Fecónak kicsit pihennie kell, mielőtt az utolsó 250 km-nek nekivágunk.

A hazatérés: Fiumétől Sárospatakig, július 14-én, szerdán (*smorzando, sotto voce*)

Hú, az éjszaka többmenetes vihar volt, a villámok cikázása a tenger felett félelmetes volt, nappali fényt kölcsönöztek a szobának. Az Adria új arcát mutatta meg, s még hány van neki?! Most már szép, tiszta idő van, itt-ott felhők úsznak az égen, a tenger színe a szürke és a kék között szinte csíkokként változik. A nagy tengerjárót már beengedték a dokkba, a kicsi még sorsára vár: kint dekkol. Az öböl melletti szigeteken süt a nap, és két motorcsónak is száguld a kikötő felé. A tenger színe percenként változik, most éppen olyan kék, mint ahogyan azt a látott képek sugallták. Megélnékül a hajóforgalom is, a kisebbek mellett egy nagyobb is elindult a stég felé. A sirályok itt rikoctoznak körülöttem, tegnap este – szó szerint - ki is röhögtek bennünket, a strandon meg olyan erőszakosak voltak, még a törölközőinket is megkóstolták.

Ma elsőként ébredtem, nem csoda, már fél 9-kor lefeküdtem - valószínűleg ez a közelgő vihar is lehúzta az erőmet. Végigpörgettem a rádiómat, magyar szót nem hallottam, csak horvátot és olaszt, de az egyiken elcsíptem Beethoven zongoraversenyét: jól indult a nap... Nem tudom, Mártiéknem még meddig ücsörögtek az erkélyen, de nem tudtak elszakadni a látványtól, a hangulattól, ők, a nagy tévézők hozzá sem nyúltak a háziak által figyelmesen bekészített eszközökhöz..... az élő valóság nagyobb hatással volt ránk, mint a konzerv. Az utolsó reggelinket költöttük el a vendégmarasztaló erkélyen, Márti olvasta az interneten, hogy tegnap az Isztriai félszigetre afrikai homokkal érkező eső hullott. Éreztem is a szemcséket a szememben, de akkor még Márti azt hitte, hogy csak a naptejet karistoltam bele. Nem akaródzik egyikőnknek sem elindulni, de ez a búcsú pillanata: a tenger gyönyörű kék, az isztriai félszigetre fehér felhők telepedtek... Értelmet nyert szállásunk neve: *Fran, Green, and Blue...*

Mártiéknem bementek egy interspárba, én a kocsiban maradtam, volt egy társam is: egy klausztrofóbiás légy, majd megörült tőlem és a bezártságtól. Szorgos horvát csajok és fiúk, nagyszülők és unokák pakolgtatják körülöttem a kocsikba a szajrét. Helyi lakosokkal igazán nem is találkoztunk, csak ilyen távolságra láttuk őket, magyar szót talán csak egyszer hallottunk. Muzulmán öltözeteket nem láttunk, de egy-két apáca felvillant a belvárosi utcákon. Ezt a kirándulást a természet szépsége uralta, nem az emberek, és valójában nagyon tetszett a mi túlzottan átpolitizált világunk után ez. Nekem meg érdemes volt itt maradni: *vásárfiát is kaptam anyutól meg aputól...* Ennek az útnak a

látvány élményén túl volt még egy nagyon fontos hozadéka: láttam gyermekeimet idegen környezetben. Fél szavakból is értették egymást, csodálatos összhangban működtek. Ha az egyiknek megköszöntem valamit, a másikra háritotta, „Érted van ez a kirándulás” – mondta egyszer Fecó, s ezt éreztem mindvégig...Hálás vagyok ezért is, mint a korábbiakért...

Sajnos, újra úton vagyunk, de most már hazafelé: 350 méteren járunk, 24 fok van kint, bent pedig kellemes az ájer. Csak az vigasztal, hogy újra átélhetjük mindazt a szépséget, amivel 2 napja először találkoztunk. A Kapitány szerint észak-keleti irányba haladunk az autópályán, az előttünk lévő hegyekre már rúltek a felhők, de egyelőre szépen süt a napocska. Ezeket így jöttünkben nem is láttuk, milyen lenyűgözőek! Hegyek-völgyek között kanyarog az autópálya, élményzuhatag ömlik ránk, miközben a szép viaduktokat a kikerülhetetlen alagutak sokasága követi. Még küldött felénk egy utolsó mosolyt messziről az Adria, aztán elnyelnek bennünket a hegyek. A reggeli nehézkes indulás miatt megint időzavarban vagyunk, így hát ismét kénytelenek vagyunk lemondani Zágráb felfedezéséről. Nem is baj, lesz ideje leüledni az eddigieknek, a tenger szépségének...

Mindenért kárpótol bennünket a fenséges panorama, ami most, hogy szembe megyünk velünk, nagyobb hatással van rám, mint amikor idefelé tartottunk. Azt hittem, a visszaútról nem lesz mit írnom, de nagyot tévedtem! Hiába láttuk már, a látvány különleges, feldobja az embert. A felhők rúlnak a hegyekre, időnként nem is tudom eldönteni, csúcsot látok, vagy a felhő játszik velem. Az út mellett áll a víz, ez az éjszakai vihar nyoma, vagy valami újabb? Nincs hideg, de az agyamat nyomja valami... valami készülődik?! Az autópálya végén kicsit feltorlódtunk, Csáktornyára itt kellett letérnünk, most csak *szijáztam* a Zrínyieknek, örültem a találkozásnak: élettellel telítődött megint egyik szellemi élményem... **Varasd** – már idefelé is izgatta a fantáziámat, vajon mit felejtettem el róla?! *Gépeléskor ráugliztam, a XVII. századig ez volt Horvátország fővárosa, ma Európa egyik legszebb barokk városkája...Ezt is jó lenne felfedezni egyszer...* A Dráván innen már minden olyan, mintha Magyarországon járnánk, sárga tarlók és zöld vetések futnak a út mindkét oldalán, s távolról újra integetnek a hegyekre települtek...

GORICA- LETENYE – az átkelés 15 percbe került, és visszatértünk a pannon táj ölelő karjaiba. Zalakaros környékén megálltunk vízügyek miatt, aztán Földvár felé irányultunk, ott fogunk ebédelni...Már integet is felénk a Balaton! Itthon 30 fok van, fullasztó az idő, mégis – Mikes Kelemen módjára - megörültünk a mi kis tavacskáknak: *úgy szeretjük az Adriát, hogy nem feledjük a Balatont...* Mártiék kedvenc szabadtéri éttermébe térünk be, amikor kanalaztam a leveskémet és nyeltem a tenyéryi rántott szeletemet, hatalmas zápor csapott le, magunkkal hoztuk őt az Adriáról. Zuhogó esőben indultunk Budapest felé, a felhők nyomják az agyamat, de nem baj, már amúgy is nyomott vagyok. Gyorsan megérkeztünk, én el is dőltem a Szabika ágyán, Mártiék meg szorgoskodtak, nekik ez a pihenés?! Az 1500 km-es adriai kirándulásunk Pesten lezárult, az a 250 km csak a ráadás, amivel eljutunk Sárospatakra...

Máris az M5-ösön vagyunk, az eső hol esik, hol zuhog, aztán mire Heves megyébe érünk, el is tűnik. Vonaton és kocsin, egyedül vagy társasággal sokszor átéltem ezt az utat, hiába ugyanazok a díszletek, a látvány mindig más és más. De vannak örök pontok: a Mátra alján ott *setteg-suttog* az öreg néne özikéje, a Bükk szépsége hívogat, aztán máris itt vannak a zempléni hegyek, akik kicsiben a Kárpátokat idézik. Mióta kiépült az autópálya Miskolcig, gyorsan eljutunk a célunkig, itt is vannak az út felett átívelések, s ha nem is kell a lezúdulni készülő kövek elől hálót kifeszíteni, a bokrokat, fákat gondozni kell...De ez már Magyarország: a tisztásokon egy-egy illegális szemétkerakó is feltűnik. Betorkoltunk a 37-be, az ongai szélkerék mozdulatlan, elértük *Zemplén kapuját...*